

De Gamma-traditie

De Gamma-traditie oorsprong der Romeinse verhalen

Ward Blondé

Eerste druk: mei 2020

Alle passages van de Ilias en de Odyssee in dit boek zijn afkomstig van M.A. Schwartz' vertaling: Homerus Ilias & Odyssee. De passages van de Aeneis komen van de vertaling van M. D'Hane-Scheltema: Vergilius: Het verhaal van Aeneas.

Ward Blondé

De Gamma-traditie: oorsprong der Romeinse verhalen

Email: contact@wardblonde.net

<https://wardblonde.net>

<https://www.facebook.com/AlphaTraditie>

<https://www.linkedin.com/in/ward-blondé>

Twitter: @ward_blonde

Omslag: Bart Vliegen

Eindredactie: Jules Looman

©2020 Ward Blondé

NUR: 683 (Oudheid voor 500 v. Chr.)

ISBN: 9789464051254

Dankwoord:

De cover kwam er dankzij Bart Vliegen van Watch It. Jules Looman van À la carte redactie wil ik bedanken voor het becommentariëren, nalezen en verbeteren van het boek in zijn laatste fasen.

Quotes over eerdere boeken in de Homerische Tradities serie:

William F. Hansen, Professor Emeritus in Klassieke Studieën en Folklore:
Ik heb je argument met interesse gelezen. Het “koningsverhaal” dat je reconstrueert is, voor zover ik weet, nergens gedocumenteerd in mondelinge tradities.

Haris Koutelakis, Doctor in Archeologie and Geschiedenis:
Ik heb zonet mijn boek over de “Odyssee” afgewerkt na vele-vele jaren. Uiteraard heb ik daarin citaties gemaakt naar jouw boek. Maar nu moet ik je nieuwe boek lezen!

Margaretha Kramer-Hajos, Hoofddocent en Doctor in Klassieke Archeologie over de Europese Beta-traditie:
Dit ziet er fascinerend uit!

Pantos Emmanuel, Homerische vriend:
Dit is een excellent georganiseerde tekst. Goed gedaan. Ik kijk al uit naar je Gamma, Delta en Epsilon werken.

Over de auteur:

Ward Blondé is sinds zijn twaalfde gebeten door de Homerische Kwestie. Hij studeerde Latijn-wiskunde en één jaar Grieks aan het Sint-Lodewijkscollege in Lokeren. Vanwege zijn aanleg voor wiskunde en logica werd hij burgerlijk ingenieur fysica en doctor in de toegepaste biologische wetenschappen. Hij werkte als post-doc in Graz, Trondheim en Amsterdam, maar werkt tegenwoordig als bio-informaticus in België (regio Gent). In zijn vrije tijd bestudeert hij sinds 2000 de Homerische Kwestie.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Leeswijzer	8
1 De achtergrond van de Gamma-traditie	9
Literaire achtergrond	9
Variatie van de vertellingen doorheen tijd en plaats	11
De Aeolische fase in de Homerische kunsttaal	12
Twee Griekse kolonisatiegolven	13
De archeologie van Troje	14
De Mykeense Alpha-traditie	15
De Europese Beta-traditie	17
2 De Gamma-traditie in acht Griekse verhalen	21
De paarden van de Thracische Diomedes	21
De paarden van Rhesos	22
Het verhaal van Telephos	24
De dood van Troilos	25
De dood van Achilles	26
Herakles en de slangenvrouw	26
Philoktetes en de slangenbeet	27
Iason en de Argonauten	27
3 De Gamma-traditie in vier Griekse verhaaltypes	35
Het vernietigingsverhaal	36
Korte inhoud van het vernietigingsverhaal	37
Vertelkenmerken van het vernietigingsverhaal	38

De Griekse vernietigingsverhalen	39
De eerste val van Troje	39
De verstening van de inwoners in Joppa	40
De tweede val van Troje	42
Theseus en de Minotauros	44
De dood van de Niobiden	46
De Bijbelse vernietigingsverhalen	48
De afgewende vernietiging van Ninivé	48
De vernietiging van Sodom	49
De val van Jericho	50
Het televerhaal	53
Telemachos en Menelaos als telestrijder	53
Odysseus als telestrijder	55
De vertelkenmerken van het televerhaal	57
De Gamma-traditie in het televerhaal	59
Het monsterverhaal	59
De vertelkenmerken van het monsterverhaal	60
De Gamma-traditie in het monsterverhaal	60
Het verlossingsverhaal	61
Korte inhoud van het verlossingsverhaal	61
Concrete verlossingsverhalen	62
De Gamma-traditie in het verlossingsverhaal	62
4 De Gamma-traditie in de Ilias	63
Uitgelichte passages	63
De strijd van Diomedes tegen de goden	63
Het gevecht tussen de Lyciërs en de Myrmidonen	64
De zegetocht van Achilles	65
De Gamma-passages	69
De vertelkenmerken van de Gamma-traditie	72
Ontlede passages	96
Gamma-clusters	102
Logische clusters	102
Conceptuele clusters	103
Kenmerkende clusters	104
De Gamma-traditie als centrale verteltraditie	105
De modernisering van de Mykeense Alpha-traditie	106
De menging met de Europese Beta-traditie	110

5	De Gamma-traditie in de Trojaanse cyclus volgens Proclus	117
	De Kypria	118
	De Aethiopsis	121
	De Kleine Ilias	122
	De Val van Troje	123
	De Terugkeerverhalen	124
	De Telegonie	125
6	De Gamma-traditie in de Aeneis van Vergilius	127
	Het verhaal van Aeneas	128
	De Gamma-kenmerken in de Aeneis	138
	Ontlede Aeneis-passages	168
7	Conclusies	173
	Bibliografie	177
	Overzicht van de verteltradities	185
	Gepubliceerd	185
	Nog te publiceren	185
	Overzicht van de Alpha-kenmerken	187
	Overzicht van de Beta-kenmerken	189
	Overzicht van de Gamma-kenmerken	191

Inleiding

Dit boek over de Aeolische Gamma-traditie is het derde in de reeks ‘Homische tradities’. Die reeks bestaat uit vijf eeuwenlang mondeling overgeleverde Griekse verteltradities die in de Ilias kunnen worden ontdekt. De eerste twee boeken in de reeks zijn ‘De Alpha-traditie: oorsprong der Griekse verhalen’ (Blondé 2018) en ‘De Beta-traditie: oorsprong van de Ilias’ (Blondé 2019), waarnaar hier en daar wordt verwezen. De hele boekenreeks past in één overkoepelende theorie over het ontstaan van de Ilias. Alle vijf de verteltradities gaan terug tot de Griekse prehistorie. Ze zijn benoemd als de Mykeense Alpha-traditie, de Europese Beta-traditie, de Aeolische Gamma-traditie, de verhalende Delta-traditie en de Ionische Epsilon-traditie. Deze ontdekkingen zijn nieuw: nooit eerder is de Griekse verteltraditie ontrafeld in verschillende verteltradities. In dit boek worden de volgende stellingen bewezen:

1. Er zit in de Ilias een verteltraditie verborgen die de Mykeense Alpha-traditie moderniseert, en de invloed heeft ondergaan van de Europese Beta-traditie en Oosterse verhalen: de Aeolische Gamma-traditie.
2. De Aeolische Gamma-traditie werd als eerste gebruikt door Griekse kolonisten in de Aeolische regio rond Troje.
3. De Aeolische Gamma-traditie werd als een levende traditie door de Romein Vergilius (70-19 v. Chr.) gebruikt om de Aeneis te dichten.

De Aeolische Gamma-traditie is waarschijnlijk ontstaan aan het begin van de Duistere Eeuwen in Griekenland als een modernisering van de Mykeense Alpha-traditie. In de Ilias-traditie is ze, nog meer dan de Mykeense Alpha-traditie, vermengd met de Europese Beta-traditie. Toch vinden we haar in vele bronnen onafhankelijk van de Europese Beta-traditie, en verschijnt ze meer dan een millenium later in de Aeneis van de Romein Vergilius. De Aeolische Gamma-traditie blijkt de oorsprong te zijn van de Romeinse mythologie.

Leeswijzer

We kunnen nu beginnen met het onderzoek naar de Aeolische Gamma-traditie, die we verder gewoon de Gamma-traditie zullen noemen. In hoofdstuk 1 komt de achtergrondkennis aan bod die vereist is om grondig onderzoek naar de Gamma-traditie te doen. Daarna worden de vertelkenmerken van de Gamma-traditie (de Gamma-kenmerken) in hoofdstuk 2 systematisch opgespoord in een aantal Griekse verhalen. In hoofdstuk 3 wordt hetzelfde gedaan voor vier verhaaltypes: het vernietigingsverhaal, het televerhaal, het monsterverhaal, en het verlossingsverhaal. Verscheidene Gamma-verhalen zijn voorbeelden van deze verhaaltypes. In hoofdstuk 4 worden eerst alle vertelkenmerken van de Gamma-traditie besproken aan de hand van de Ilias. Daarna volgen passages van de Ilias die benummerd zijn met de Gamma-kenmerken. Eenzelfde benummering wordt in hoofdstuk 5 gemaakt voor de bewaarde korte inhoud van de verhalen van de Trojaanse cyclus. Hoofdstuk 6 onderzoekt de Gamma-traditie in de Aeneis van Vergilius. Tenslotte, in hoofdstuk 7, worden conclusies getrokken.

Hoofdstuk 1

De achtergrond van de Gamma-traditie

Literaire achtergrond

Bij het blootleggen van de Gamma-traditie onderscheiden we vier soorten bronnen: de Ilias, de niet-Iliadische Griekse bronnen, de Romeinse bronnen, en bronnen uit het Nabije Oosten. Ik heb de Gamma-traditie in de Ilias ontdekt na eerst een goed beeld te ontwikkelen van de Mykeense Alpha-traditie en de Europese Beta-traditie. Een bepaalde cluster van vertelkenmerken, met name de cluster Apollo-Poseidon-wallen-Troje in de hoofdstukken XX en XXI van de Ilias, brengt ons bij het verhaal van Herakles tegen het monster Ketos. Vanaf daar brengt het ons ook bij het verhaal van Perseus tegen Ketos in Joppa, nabij Jeruzalem. De cluster Diomedes-Achilles-Aeneas-Apollo in hoofdstukken V en XX van de Ilias brengt ons bij de Romeinse bronnen en de Aeneis. Dit maakt de Gamma-traditie, net als de Europese Beta-traditie, tot een geografisch interessante verteltraditie. In het bijzonder verklaart ze de oorsprong van de Romeinse mythologie.

De Romeinse mythologie is innig verstengeld met de Griekse. Zo is het godendom van de Romeinen in overeenstemming gebracht met dat van de Grieken. De oppergod Zeus bij de Grieken is Jupiter bij de Romeinen, Hera is Juno, Aphrodite is Venus, Ares is Mars, enzovoort. Maar ook sommige helden zijn bij beide mythologieën bekend. Het belangrijkste voorbeeld is Herakles, die bij de Romeinen als Hercules bekend is. De verhalen over het ontstaan van Rome leggen een link tussen beide tradities. Alles begint bij het belangrijkste verhaal van de Grieken, de Trojaanse Oorlog, en de Trojaan

Aeneas. Aeneas was net als Odysseus na lange omzwervingen aangekomen in Italië en zou daar steden stichten en de voorvader worden van Romulus en Remus, die de stad Rome stichtten.

De Romeinse mythologie stamt dus af van de Griekse en heeft zelfs, net als de Griekse, invloeden uit het Oosten ondergaan. Wat we in dit boek zullen zien, is dat de Romeinse mythologie niet zozeer wortelt in de Griekse of Oosterse verteltraditie in het algemeen. Ze wortelt meer specifiek in de Gamma-traditie, die zelf een Griekse verteltraditie is. Toch is de Gamma-traditie meer dan alleen de Romeinse afsplitsing van de Griekse mythologie. We vinden de Gamma-traditie al terug in de Ilias, waar er nog geen sprake is van een link met Italië.

De Gamma-traditie, zoals we haar terugvinden in de Ilias, gaat in de eerste plaats terug op de regio rond Troje. Vele steden en rivieren uit die omgeving bevinden zich in het centrum van de cluster die de vertelkenmerken van de Gamma-traditie vormen. Dit is de regio die door de Aeolische Grieken al vroeg in de Duistere Eeuwen werd gekoloniseerd. Er is dan ook een goede kans dat dit de regio is waar de Gamma-traditie zich heeft ontwikkeld.

Het is in elk geval duidelijk dat de Gamma-traditie sterk verbonden is met zowel de Mykeense Alpha-traditie als de Europese Beta-traditie, in de zin dat ze vaak voorvalt in dezelfde passages in de Ilias. Terwijl de Mykeense Alpha- en de Europese Beta-traditie oorsprongstradities zijn die verteruggaan in de tijd, moet de Gamma-traditie beduidend jonger zijn. Als de Gamma-traditie werkelijk samenhangt met de Aeolische regio in de omgeving van Troje, dan gaat ze niet verder terug dan de Griekse Duistere Eeuwen. Maar in de eeuwen erna lijkt ze des te populairder te zijn, zoals blijkt uit haar verspreiding naar Italië.

We zullen zien dat de Gamma-traditie zich heeft ontwikkeld vanuit de Mykeense Alpha-traditie, die waarschijnlijk al eerder is vermengd met de Europese Beta-traditie. Deze gemengde Alpha-Beta verhalen zijn na een kolonisatie van de Grieken in de vroege Duistere Eeuwen gewoon toegepast op de regio rond Troje, om van daaruit te evolueren tot de Gamma-traditie. Later was dit ook het geval voor andere kolonisaties. Dit plaatst ook vraagtekens bij een zoektocht naar de historische realiteit van de Trojaanse oorlog. De Trojaanse cyclus verklaart zich volledig als een reeks bestaande technieken om oorlogsverhalen te dichten, die zich op een bepaald ogenblik zijn gaan centreren rond de ruïnes van een oude vesting. Na een eeuw van archeologische opgravingen zijn er trouwens nog steeds geen sporen gevonden van een grootschalige oorlog. Toch is het niet uit te sluiten dat er al in de My-

keense tijd verhalen werden verteld over een oorlog tegen Troje. De stad kent immers vele bewoningslagen en heeft altijd op een zeer strategische locatie gelegen. Maar het is juist kenmerkend voor een mythe dat ze haar oorsprong vindt in versmeltingen en vervormingen van vele kleine historische feiten. Bovendien voert de Europese Beta-traditie duidelijk de boventoon in het verleden van deze mythe. Zoals we hebben gezien in het boek over de Europese Beta-traditie (Blondé 2019) is die verteltraditie ontstaan vanuit bloedvetes tussen naburige burchten in Centraal-Europa, wat niet strookt met een oorlog tussen Grieken en Trojanen.

In dit hoofdstuk volgen eerst twee technische onderdelen over de werking van verteltradities en wat we daaruit kunnen besluiten over een eventuele Aeolische fase in de Homerische kunsttaal. Daarna gaat het over de koloniasaties van de Grieken, de archeologie van Troje, en tenslotte over de Mykeense Alpha- en de Europese Beta-traditie.

Variatie van de vertellingen doorheen tijd en plaats

In een verteltraditie heeft het publiek van de barden verschillende verwachtingen met betrekking tot de variatie van de verhalen enerzijds, en die van het medium (de taal en het metrum) anderzijds. Wat betreft de verhalen verwachten ze een lage *diachrone* variatie. Dit wil zeggen dat ze de verhalen willen horen zoals ze lang geleden werden verteld, of, met andere woorden, dat de verhalen constant blijven ‘in de loop van de tijd.’ Wat betreft het medium verwachten ze een lage *synchrone* variatie. Dat betekent dat de verstaanbaarheid primeert binnen een taalgebied, met weinig verouderde taalkundige verschijnselen en weinig vreemde dialectvormen. Veranderingen in de taal, zoals het verdwijnen van de digamma, moeten door de barden worden overgenomen. Geen mens was geïnteresseerd in het feit dat er vroeger een digamma werd gebruikt in bepaalde woorden, of een ander metrum dan de hexameter. Het netto resultaat is dat verhalen voortdurend moeten worden vertaald naar de meest recente taalkundige praktijk en naar het dialect van de regio, zonder daarbij de inhoud van de verhalen te wijzigen. Een uitzondering op die regel vormen de eigennamen. Daarvan verlangt het publiek wel meer continuïteit over de tijd en de plaats heen, oftewel een lage diachrone variatie.

De analyse dat verhalen met hun vertelkenmerken ouder zijn dan de taalkundige verschijnselen waarin ze worden gebracht, kan ook vandaag nog worden bestudeerd. Zo hebben de Noord-Amerikanen zowel de Engelse taal

als de verhalen over Santa Claus van Groot-Brittannië overgenomen. Toch zullen de verhalen en liederen over Santa Claus telkens gebracht worden met een moderne Noord-Amerikaanse tongval. Ten hoogste in de eigenaam Santa Claus kunnen we het verleden van de taal aan het licht brengen. Deze eigenaam is inderdaad ongewijzigd gebleven sinds het is verbasterd uit het Nederlandse ‘Sinterklaas’. Dat verteltradities hoe dan ook kunnen worden vertaald, wordt ook aangetoond door het feit dat de Romeinen een van oorsprong Griekse verteltraditie in het Latijn hanteerden.

De Aeolische fase in de Homerische kunsttaal

Een technische analyse van de dialectvormen door de tijd heen, en hoe ze passen in de dactylische hexameter, is erg complex en geeft aanleiding tot geavanceerde wetenschappelijke debatten (Parry 1932, Patzer 1996, Haug 2002, Wachter 2007, Hackstein 2010, Nagy 2011). De analyse leert ons dat de Homerische kunsttaal, althans volgens sommigen, een Aeolische fase moet hebben doorgemaakt. Tijdens die fase zijn Aeolische taalkundige verschijnselen geïnjecteerd in de Homerische kunsttaal, die vanuit het Mykeens uiteindelijk naar het Ionisch is geëvolueerd. De analyse is gebaseerd op het idee dat de taal systematisch moderniseert, tenzij een oude dialectvorm nodig blijft als puzzelstukje om de dactylische hexameter te vervolledigen. De voornaamste verschuiving in de taal voor deze analyse is die van de uitgang van een genitief: de Mykeense vorm is $-\alpha o$ (lang-kort), en die is via $-\eta o$ (lang-kort) verschoven naar het Ionische $-\epsilon \omega$ (kort-lang). In die zin is het niet vreemd dat we de uitgang op $-\alpha o$ hier en daar aantreffen in de Homerische kunsttaal. Toch hebben Karl Meister en Milman Parry (1932) aangetoond dat de *verdeling* van de uitgangen op $-\alpha o$ een Aeolische fase noodzakelijk maken. Met name treffen we de $-\alpha o$ aan waar een trochee (lang-kort) in gebruik is gebleven, naast de modernisering tot $-\epsilon \omega$. Als de $-\alpha o$ uitgangen een onderdeel zouden zijn van een ononderbroken traditie, dan zouden we verwachten dat ze ook gemoderniseerd zouden zijn tot $-\epsilon \omega$. Meister en Parry besluiten dus dat de $-\alpha o$ uitgangen in de Ionische traditie zijn geïnjecteerd nadat deze de modernisering van $-\eta o$ tot $-\epsilon \omega$ heeft gemaakt.

De analyse wordt bemoeilijkt door een aantal uitzonderingen. Zo treffen we wel $-\nu \eta o s$ aan in plaats van $-\nu \alpha o s$. Dit kan verklaard worden door de hypothese dat de Ioniërs $-\nu \eta o s$ wel nog konden herkennen als de genitief $-\nu \alpha u s$, terwijl genitieven op $-\alpha o$ vreemd waren voor hen en ongewijzigd werden overgenomen.

De Gamma-traditie die in dit boek is beschreven, is te herkennen aan vertaalbare vertelkenmerken, die dus van het Aeolisch naar de Ionische Homerische kunsttaal zijn vertaald. Het antwoord op de vraag of de Aeolische dialectvormen in deze kunsttaal vaak gecorreleerd zijn aan de vertelkenmerken en eigennamen van de Aeolische Gamma-traditie, is een complexe kwestie. Mogelijk is dit wel aantoonbaar het geval, maar het vergt nader onderzoek door een wetenschapper met kennis van zowel de Gamma-traditie als de Homerische kunsttaal.

Twee Griekse kolonisatiegolven

Het ontstaan van de Gamma-traditie speelt zich dus voornamelijk af in de Griekse Duistere Eeuwen, die zich voltrokken tussen 1200 v. Chr. en 800 v. Chr. in Griekenland. Aan die Duistere Eeuwen ging de bloei van het Mykeense Rijk vooraf. De Grieken profiteerden toen van een gespecialiseerde handel in aardewerk en landbouwproducten. Mede door toedoen van zo'n gespecialiseerde handel was het niet gemakkelijk om na de val van het Mykeense Rijk de draad weer op te pikken, waardoor de bevolking terugviel tot een kwart van haar oorspronkelijke omvang. Volgens een hypothese in het boek over de Europese Beta-traditie (Blondé 2019) lag de bevolking bovendien onder de heerschappij van ideologen in Centraal-Europa, waardoor de mensen onderworpen waren aan een versoberde planeconomie. Dat hield onder andere in dat hun arbeidsproducten sober moesten zijn en vergelijkbaar met vormen en afwerkingen die al elders in gebruik waren.

Een andere doctrine van de hypothetische Centraal-Europese overheersing was dat volkeren zich behoorden te verspreiden naar verder weg gelegen gebieden, radiaal vanuit Centraal-Europa. Deze hypothese kan mogelijk een verklaring bieden voor de dubbele migratiegolf die we vanuit het Griekse vasteland kunnen ontwaren: de verspreiding naar de eilanden en de Turkse westkust vlak na de val van het Mykeense Rijk, en de verspreiding naar verder weg gelegen gebieden enkele eeuwen later. Die verder weg gelegen gebieden omsloten in het bijzonder de kusten van de Zwarte Zee en Zuid-Italië. Mogelijk waren de eerste contacten met die gebieden al gelegd tijdens de eerste migratiegolf, want we weten van andere volken aan de kusten van de Middellandse Zee rond 1200 v. Chr., de zogenaamde Zeevolken, dat ze zich veel verder verspreidden dan de afstand tussen het Griekse vasteland en Turkije. In elk geval ontstond er aan het einde van de Duistere Eeuwen een Groot-Griekenland (Magna Graecia) langs de kusten van het gehele Middell-

landse Zeebekken en de Zwarte Zee. Tot op de dag van vandaag zijn er in Zuid-Italië gemeenschappen te vinden waarin Grieks wordt gesproken.

De archeologie van Troje

Toen Schliemann in de achttiende eeuw zijn spraakmakende opgravingen van Troje begon te maken, was er niemand die geloofde dat zijn project kon slagen. Men dacht toen dat Troje een mythische stad was die nooit echt had bestaan, zoals er tegenwoordig over het Atlantis van Plato wordt gedacht. Toch kon niemand ontkennen dat de blootgelegde stad het Troje van Homeros' Ilias en Odyssee moest zijn. De ligging stemt overeen met wat we kunnen opmaken uit de Ilias en de Odyssee, en de omvang en de machtige wallen laten weinig aan de verbeelding over. Toch sloeg Schliemann de plank mis wat betreft het aanduiden van de juiste opgravingslaag. In zijn zoektocht naar het Homerische Troje duidde Schliemann een laag aan die vele honderden jaren verder in het verleden lag dan de verwoesting die tegenwoordig rond 1200 v. Chr. wordt geschat.

Moderne wetenschappers die geloven dat de Trojaanse Oorlog echt heeft plaatsgevonden, zullen eerder een laag aanduiden die door archeologen 'laag VIIa' wordt genoemd. Dat is een laag die rond 1180 v. Chr. door toedoen van geweld aan zijn einde is gekomen. Toch is er een groot probleem met de theorie dat daarin de Trojaanse Oorlog kan worden herkend. Omstreeks 1180 v. Chr. kwam het Mykeense Rijk namelijk zelf ten val, net als het rijk van de Hettieten, waartoe Troje toen behoorde. Zoals in het boek over de Mykeense Alpha-traditie (Blondé 2018) is aangetoond, wordt een mondelinge traditie nauwelijks beïnvloed door eenmalige gebeurtenissen. In het boek over de Europese Beta-traditie (Blondé 2019) werd de verwoesting van Troje van omstreeks 1180 v. Chr., dus laag VIIa, tot één van de vele verwoestingen gerekend die werden gestuurd vanuit Centraal-Europa. Het lijkt daarom plausibeler dat de verhalen over Troje pas goed op gang kwamen nadat de stad voorgoed is verlaten en er alleen een tot de verbeelding sprekende ruïne overbleef. Dan pas hebben we een continue drijvende kracht achter de verhalen van een mondelinge traditie. Zoals uit dit boek over de Aeolische Gamma-traditie zal blijken, zijn de verhalen over Troje trouwens ontstaan in de Aeolische regio zelf, waarvan Troje na de eerste kolonisatiegolf van de Grieken deel is gaan uitmaken. Die verheerlijking en mythologisering van het gekoloniseerde land is daarna ook toegepast op andere regio's tijdens de tweede kolonisatiegolf van de Grieken, door toedoen van het verspreiden van de Gamma-traditie.

De Mykeense Alpha-traditie

De Mykeense Alpha-traditie is de oudste mondelinge traditie die ik in de Ilias heb onderscheiden. Ze gaat waarschijnlijk terug in de tijd tot het prille Mykeense Rijk en is een echte autochtone, Griekse verteltraditie. In de Ilias vinden we de Mykeense Alpha-traditie bijna uitsluitend in de vele nevenvertellingen van de personages in hun onderlinge gesprekken. Ongeveer tien procent van de tekst in de Ilias is zo te classificeren als een nevenvertelling die is opgebouwd met de vertelkenmerken van de Mykeense Alpha-traditie. Dit zijn de tien voornaamste vertelkenmerken van deze mondelinge traditie:

- A1. Oorlogen om steden
- A2. Bloedige vetes
- A3. De koning en zijn hof
- A4. De dappere held
- A5. De wissel van de macht
- A6. De cyclus van ellende
- A7. De wraak bij de terugkeer
- A8. De bijzondere opvoeding
- A9. Fatale vrouwen
- A10. Mislukte huwelijken

De volledige lijst Alpha-kenmerken, van A1 tot A49, is vermeld in de appendix 'Overzicht van de Alpha-kenmerken'. Uit deze vertelkenmerken blijkt dat de Alpha-traditie waarschijnlijk is ontstaan naar aanleiding van de vele intriges en machtswisselingen in de sterk beveiligde paleizen die de Mykeense machthebbers bewoonden. Dit rechtvaardigt de keuze om de Alpha-traditie als Mykeense Alpha-traditie te benoemen. De volgende passage, waarin Agamemnon Diomedes (de zoon van Tydeus) beschimpt, is een mooi voorbeeld van een Alpha-passage. Het gaat over de strijd om de stad Thebe:

Ach, gij zoon van Tydeus, de dappere strijder, wat houdt ge u schuil en bespiedt ge de gang van de strijd? Zich verschuilen was niet de gewoonte van Tydeus, maar ver voor zijn vrienden uit met de vijand te strijden. Zo zei een ieder, die hem in de oorlog aan 't werk zag. Ik heb hem nooit ontmoet of gezien; maar hij blonk, zegt men, uit boven allen. Eens – maar niet als vijand – kwam hij in Mykene, als gastvriend, krijgsvolk wervend samen met Polyneikes. Zij belegerden toen de heilige muren van Thebe en smeekten dringend om krachtige hulp. Zij waren bereid die te geven en aan hun verzoek te voldoen, maar Zeus bracht hen door ongunstige tekens tot andere gedachten en zij beiden verlieten Mykene. Zij waren een eind reeds naar Thebe op weg en gekomen bij de weiden van de met biezen begroeide Asopos, toen de Griekse aanvoerders Tydeus als afgezant zonden naar Thebe. Hij vond bij zijn aankomst vele Thebanen aan de maaltijd bijeen in het paleis van hun koning Eteokles. De wagenstrijder Tydeus kende geen vrees, hij een vreemdeling en alleen tussen vele Thebanen, maar hij daagde hen uit tot een wedstrijd en won met gemak in iedere kamp. Zo krachtig hielp hem Athene.
(Ilias IV 370-390)

Buiten de oorlog om de stad Thebe (A1), de vete tussen Eteokles en Polyneikes (A2), de koning Eteokles en zijn hof (A3), de dappere held Tydeus (A4), en de weerwraak bij de terugkeer van Polyneikes (A7), vinden we hier ook nog vele vertelkenmerken die niet in de top tien thuishoren: het werven van krijgsvolk (A16), de stad Thebe (A19), Tydeus die in zijn eentje een heel leger verslaat (A23), de held Tydeus (A28), Tydeus die wordt bijgestaan door een god (A29), de weiden en de met biezen begroeide Asopos als bodemkenmerken (A34), Tydeus als afgevaardigde raadgever (A40), het uitblinken boven allen als superlatief (A43), de stevige, heilige wallen (A45), en wedstrijden (A47).

De Mykeense Alpha-traditie overlapt ook voor een groot deel met twee verhaaltypes: het koningsverhaal en het heldenverhaal. Het koningsverhaal gaat over een koning die de stad waarover hij regeert, voor een lange periode moet verlaten. Verraders, waaronder zijn eigen vrouw, nemen de macht over in de stad en maken plannen om de koning te vermoorden bij zijn terugkeer. Een lange strijd ontspint zich waarbij de koning en zijn getrouwen de stad proberen te heroveren. Uiteindelijk is het de zoon van de koning die daarin